

לקוטי תורה • פרשת צו • מאמר 2

ביאור מעט על פסוק ואכלתם אכול כו'

ביאור קצר על "ואכול תאכלי"

המדרג הרוחני הוא יחסי: הנשמות הנעלות ביותר כיום, "דגי הים" שנולדו מאבא ואמא דאצילות, אינן אלא המדרגות התחתונות של אצילות נעלית יותר; ולעומת הנשמות החדשות שיבואו מעצמות המתגלה של אור אין סוף, הן כמו "בהמות" שאותן נשמות יעלו. זהו הפירוש הפנימי לסעודת הלוייתן.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/2

הנקודה

המדרג הרוחני הוא יחסי: הנשמות הנעלות ביותר כיום, "דגי הים" שנולדו מאבא ואמא דאצילות, אינן אלא המדרגות התחתונות של אצילות נעלית יותר; ולעומת הנשמות החדשות שיבואו מעצמות המתגלה של אור אין סוף, הן כמו "בהמות" שאותן נשמות יעלו. זהו הפירוש הפנימי לסעודת הלוייתן.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

השלמה קצרה זו למאמר על "ואכול תאכל" שואלת כיצד אפשר לכנות את הנשמות הנעלות ביותר כיום, נוני ימא ("דגי הים"), שנולדו מייחוד אבא ואמא דאצילות, בשם "בהמות" לעומת הנשמות החדשות שלעתיד לבוא. בכל עולם כלולים ארבעת העולמות: נפש, רוח ונשמה דאצילות אינן אלא הבריאה, היצירה והעשיה שבו, ומעליהן נמצאת "אצילות שבאצילות" – המדרגה של "אדם בארץ אצילות דלעילא", שהייתה לאדם קודם החטא ומשה השיג, שעליה החיל הזוהר את הפסוק "ורדו בדגת הים". לאחר מכן מסביר המאמר את המ"ה של משה ואת תפילת השבת, את הלוייתן שבקדושה ואת המקבילה שלו בקליפה, ומדוע משה ירא מפרעה ובכל זאת נשלח אליו. לבסוף, מכיוון שלפי סולם כל העולמות אדם קדמון אינו אלא "בריאה", ואילו אצילות האמיתית היא אור אין סוף עצמו, הנשמות של היום יעלו בידי הנשמות החדשות שמסובב כל עלמין, והויי עצמו יהיה אז ה"אלקים" של עצמותו המתגלה של אור אין סוף.

מבנה

1	מדוע "דגי הים" יכולים להיות "בהמות"	2-11
	לאצילות יש בריאה, יצירה ועשיה משלה; נוני ימא הם הנשמה דאצילות, הנמוכה מאצילות שבאצילות של אדם קודם החטא, שנאמר לו "ורדו בדגת הים".	
2	המ"ה של משה ותפילת השבת	5-31
	משה הגיע לחיה, שהיא חלק מאצילות שבאצילות; המ"ה שלו שייך לכתר ולביטול; "הדגים" עשויים להיות גם מלאכי אצילות; שורש הנשמות עולה באמצעות התפילה, בעיקר בשבת.	
3	משה והתנין הגדול	7-61
	הנשמה היתרה של שבת; הלוייתן שבקדושה והלוייתן שבקליפה הם הפכים גמורים; משה העניו פחד מפרעה, המקבילה שלו, אך ה' שלח אותו מכוח מדרגתו הנעלית של "אדם".	
4	סעודת הלוייתן	10-81
	ביחס לנשמות החדשות שמסובב כל עלמין, נשמות האצילות של היום הן ה"דגים" שיועלו; במסגרת כלל העולמות אדם קדמון הוא רק "בריאה", והאצילות האמיתית היא אור אין סוף.	
5	הויי כאלקים לעתיד לבוא	12-111
	הנשמות מושרשות בהויי ויורדות באמצעות אלקים; לעתיד לבוא הויי יהיה ה"אלקים" שדרכו יתגלה עצמותו של אור אין סוף והנשמות החדשות; שני הכינויים של ישראל עשויים לרמוז לשני סוגי הנשמות.	

נוני ימא נוני ימא

בארמית: "דגי היס". כאן הכוונה לנשמות הנעלות הנמשכות מייחוד אבא ואמא דאצילות — הנשמה דאצילות — או, לפי פירוש נוסף, למלאכי אצילות.

אצילות שבאצילות אצילות שבאצילות

המדרגות הגבוהות ביותר בתוך עולם האצילות, חיה ויחידה, שמעל הבריאה, היצירה והעשייה שלו עצמו — נפש, רוח ונשמה שלו. אדם קודם החטא ומשה הגיעו אליהן.

אדם בארץ אצילות דלעילא אדם בארץ אצילות דלעילא

המונח בזהר למי שקיבל "הוי" במילואו: מדרגת שם מ"ה, שערכו 45 — כערך אדם. על מדרגה זו נאמר "ורדו בדגת היס".

נשמות חדשות נשמות חדשות

נשמות שיתגלו לעתיד לבוא מסובב כל עלמין, והן נעלות הרבה מכל הנשמות הקיימות כיום ויעלו אותן; סעודת הלויין רומזת לכך.

סובב כל עלמין סובב כל עלמין

אור אלקי גדול מכדי להיכנס אל העולמות; גילוי בגלוי לעתיד לבוא הוא "אצילות דלעילא" שממנה באות הנשמות החדשות.

הוי ואלקים הוי ואלקים

אלקים הוא המגן והלבוש שבתוכו ודרכו נמשך הוי אל העולם; לעתיד לבוא הוי עצמו ימלא תפקיד זה ביחס לעצמותו המתגלה של אור אין סוף.

הלויין שבקדושה והלויין שבקליפה לויין דקדושה ולויין דקליפה שתי מקבילות שהן הפכים גמורים: הראשון בטל לחלוטין בשורשו, והשני — פרעה, "התנין הגדול" — מכריז "לי יאורי ואני עשיתיני".

מדוע "דגי הים" יכולים להיות "בהמות"

1 ביאור מעט על פסוק ואכלתם אכול¹ כו'. להבין איך נוני ימא² שהם הנשמות שנמשכו מיחוד או"א

[אבא ואימא] דאצילות איך יחשבו לבחיי בהמות נגד נשמות החדשות דלעתיד.

ביאור קצר על הפסוק "ואכלתם אכול" וכו'. כדי להבין כיצד "דגי הים" (נוני ימא), הנשמות שנמשכו מייחוד אבא ואמא שבאצילות, נחשבות לבחינת "בהמות" לעומת הנשמות החדשות שיהיו לעתיד לבוא.

זהו ביאור קצר נוסף למאמר הקודם על הפסוק ביזאל ב, כו: "ואכלתם אכול ושבוע". במאמר פורשה הכפילות "אכול" כהעלאה עתידית: גם הנשמות הנעלות של ימינו, שכבר מעלות אחרים, "יכילו" ויעלו על ידי הנשמות החדשות שלעתיד לבוא, שלעומתן הן מכונות "בהמות". כאן נשאל כיצד נשמות המכונות נוני ימא — בארמית: דגי הים — הבאות מייחוד אבא ואמא, בחינת המוחין של העולם הנעלה ביותר, יכולות להיחשב בהמות בלבד.

והענין כמבואר במ"א בביאור ע"פ ואלה המשפטים^{3,4} בענין פי' וזרעתי את בית ישראל⁵ זרע אדם וזרע בהמה⁶. בהמה בגימטריא ב"ן [שם ב"ן]⁷ נשמות דבריא. אדם מ"ה [שם מ"ה]^{8,9} נשמות דאצילות.

הענין הוא כפי שמבואר במקום אחר, בביאור על הפסוק "ואלה המשפטים", בענין פירוש "וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה": "בהמה" בגימטריא ב"ן — נשמות דבריא; "אדם" הוא מ"ה — נשמות דאצילות.

התשובה מתחילה בביאור שבתורה אור על נבואת ירמיהו, שה' יזרע בישראל "זרע אדם וזרע בהמה". בגימטריא, "בהמה" עולה ב"ן, שם בן ארבע אותיות במילוי העולה בגימטריא ל-52, ו"אדם" עולה מ"ה, שם במילוי העולה ל-45. לכן "בהמה" מסמלת את נשמות הבריא, ו"אדם" את נשמות האצילות.

כי אצילות הוא בחי' אדם אדמה לעליון^{10,11} שאינו רק מהעלם אל הגילוי אצילות הוא מלשון ויאצל¹² כו' משא"כ בבריא התחדשות יש מאין.

כי אצילות היא בחינת "אדם", מלשון "אדמה לעליון", שכן אין בה אלא מעבר מן ההעלם אל הגילוי. המילה "אצילות" היא מאותו שורש כמו "ויאצל" וכו'; ואילו בבריא מתחדש יש מאין.

האצילות נקראת "אדם" על פי המילים "אדמה לעליון" (ישעיהו יד, יד): האצילות דומה למקורה, מפני שאינה אלא גילוי של מה שהיה כבר בהעלם. המילה "אצילות" קשורה למילה "ויאצל" — כאשר נמשך מן הרוח שעל משה אל הזקנים (במדבר יא, כה); הדבר שנמשך נשאר מאוחד עם מקורו. לעומת זאת, בבריא מתהווה דבר חדש, יש מאין.

(ועיין מ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות¹³ בד"ה להבין ההפרש¹⁴ היינו בבחי' הקו והחוט כו' והיא ראשית הגילוי בחכמה כו' ע"ש).

(ועיין במה שכתוב בביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות", במאמר הפותח "להבין ההפרש": היינו בחינת הקו והחוט וכו', והיא תחילת הגילוי בחכמה וכו'; עיינו שם).

הפניה למאמר בתורה אור על מגילת אסתר, העוסק בפסוק "יביאו לבוש מלכות" (אסתר ו, ח). המאמר מבחין בין הרצון האלוקי המקיף לבין האור הנמשך באמצעות הקו והחוט ונעשה לעשר ספירות. הקו, שראשיתו בחכמה, הוא השלב הראשון של הגילוי; והוא ממחיש את משמעות האצילות: אור שהיה בהעלם ונעשה גלוי.

והנה באצילות עצמו יש גי' בחי' אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] כמבואר לקמן בביאור ע"פ מי מנה¹⁵ כו' רובע ישראל¹⁶ והיינו בחי' נר"נ [נפש רוח נשמה] דאצילות הם ביי"ע דאצילות.

והנה גם באצילות עצמה יש ארבע בחינות: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, כפי שמבואר להלן בביאור על הפסוק "מי מנה" וכו', "רובע ישראל". כלומר, בחינות נפש, רוח ונשמה דאצילות הן הכריאה, היצירה והעשיה שבאצילות.

כל עולם כולל בתוכו את ארבעת העולמות, ולכן גם לאצילות יש אצילות, בריאה, יצירה ועשיה משלה. הנפש, הרוח והנשמה דאצילות הן שלוש הבחינות התחתונות שלה — "הכריאה, היצירה והעשיה שבאצילות" — כפי שמוסבר במאמר על דברי בלעם "מי מנה עפר יעקב... ומספר את רובע ישראל" (במדבר כג, י).

ועמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא^{17,18} והם בינה ז"א ומלי' וחי' יחידה נקי' אצילות שבאצילות ועיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ז [פרק ז'] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ר"פ קרח בדף קע"ו ע"ב ד"ה חסר יו"ד

ועיינו במה שכתוב בביאור על הפסוק "ועתה יגדל נא": והן בינה, ז"א ומלכות; וחי' ויחידה נקראות אצילות שבאצילות. ועיינו בעץ חיים, שער מ"א, פרק ז', וברמ"ז, תחילת פרשת קורח, בדף קע"ו ע"ב, במאמר המתחיל "חסר יו"ד".

שלוש הבחינות התחתונות של אצילות מקבילות לבינה, ז"א ומלכות, ואילו שתי דרגות הנשמה העליונות, חי' ויחידה, נקראות "אצילות שבאצילות". לשם כך מפנה אדמו"ר הזקן למאמרו על תפילת משה "ועתה יגדל נא כוח אדני" (במדבר יד, יז), לעץ חיים ולרמ"ז, רבי משה זכות, מגדולי מפרשי הזוהר.

והנה איתא בגלגולים פייט שאדה"ר [שאדם הראשון] קודם החטא היה לו נשמה לנשמה מאצילות כו' וע"ש פרק א' והיינו בחי' אצילות שבאצילות

והנה נאמר בספר הגלגולים, פרק י"ט, שלאדם הראשון, לפני החטא, הייתה נשמה לנשמה מאצילות וכו'; ועיינו שם, פרק א'. והיינו בחינת אצילות שבאצילות.

החיבור הקבלי ספר הגלגולים אומר שלפני החטא הייתה לאדם הראשון "נשמה לנשמה" מאצילות. זוהי בחינת אצילות שבאצילות, שלמעלה מנפש, רוח ונשמה דאצילות.

וזהו ענין אדם בארץ אצילות דלעילא הנזכר בזח"ב [בזהר חלק ב'] ר"פ משפטים דצ"ד סע"ב [סוף עמוד ב] זכה יתיר יהבין ליה¹⁹ הוי' בשלימו כו' דאיהו אדם בארץ אצילות דלעילא וכו' ועליה אתמר ורדו בדגת הים²⁰ כו'

וזהו ענין "אדם בארץ אצילות דלעילא", הנזכר בזוהר חלק ב', בתחילת פרשת משפטים, דף צ"ד ע"ב: "זכה יתיר יהבין ליה הוי' בשלימו" וכו', "דאיהו אדם בארץ אצילות דלעילא" וכו'; ועליו נאמר "ורדו בדגת הים" וכו'.

הזוהר (משפטים, צד ע"ב) מתאר מדרגות של נשמות: ככל שאדם זוכה יותר, נותנים לו נפש, רוח ונשמה, אחר כך את מקבילותיהן שבאצילות, ולבסוף "הוי' בשלימו"; הוא נעשה "אדם בארץ אצילות דלעילא" — אדם בדמות אדונו. על אדם כזה מחיל הזוהר את הפסוק שנאמר לאדם הראשון: "ורדו בדגת הים" (בראשית א, כח).

וכן איתא עוד ברע"מ [ברעיא מהימנא] בהשמטות שבזהר סוף חלק א' סי' נ' גבי משה מ"ה [שם מ"ה] דידך צלותא דשבת דאתמר ביה ורדו בדגת הים ובעוף השמים כו'

וכך נאמר גם ברעיא מהימנא, בהשמטות שבזהר בסוף חלק א', סימן נ', על משה: "מ"ה שלך היא תפילת שבת, שעליה נאמר: 'ורדו בדגת הים ובעוף השמים' וכו'".

רעיא מהימנא, חלק בזהר המופיע כאן בהשמטות שבסוף הכרך הראשון, אומר אותו דבר על משה: ה"מ"ה" שלו, שם מ"ה, הוא תפילת שבת, שעליה נאמר הפסוק העוסק בשלטון. כך משה, כמו אדם, קשור למדרגה השולטת על "דגת הים".

והיינו כי מ"ה [שם מ"ה] הוא בחי' אדם בארץ אצילות דלעילא וכמ"ש מלגאו איהו שם מ"ה [שם מ"ה]²¹ דאיהו ארץ אצילות²² וג' המדרגות שבתחלה הם ביי"ע דאצילות

כלומר, מ"ה הוא בחינת "אדם בדרך האצילות שלמעלה", כפי שנכתב: "בפנים הוא שם מ"ה, שהוא דרך האצילות". ושלוש המדרגות הראשונות הן בריאה, יצירה ועשיה של האצילות,

מ"ה הוא "אדם בדרך האצילות שלמעלה", כפי שנאמר בתיקוני זוהר בתפילת אליהו: "בפנים הוא שם מ"ה, שהוא דרך האצילות" — הערוץ שדרכו נמשכת האצילות. שלוש המדרגות של האצילות שהזוהר מונה תחילה הן רק בריאה, יצירה ועשיה של האצילות.

כי בת וכן הם נפש ורוח דאצילות מזו"נ [מזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ונשמתא מסט' [מסטרא] דאוי"א [דאבא ואימא] היינו נשמה דאצילות שנמשך מיחוד או"א [אבא ואימא] וזהו ענין נוני ימא הנ"ל.²³

כי "בת" ו"בן" הם נפש ורוח של האצילות, מזו"א ונוקבא של האצילות, ו"נשמה מצד אבא ואמא" היא נשמת האצילות, הנמשכת מייחוד אבא ואמא. וזהו [הפירוש של] נוני ימא שהוזכרו לעיל.

באותו קטע בזהר נקראת נפש האצילות "בת", מצד מלכות, הנוקבא, והרוח שלה נקראת "בן", מצד ז"א; ואילו הנשמה באה "מצד אבא ואמא". נשמת האצילות הזאת, שנולדת מייחוד אבא ואמא, היא נוני ימא שעליהם מדבר המאמר: מדרגה נעלית, אך למטה ממדרגת אדם של "הוי" במילואו".

2 וכן פיי באשל אברהם פי חיי שרה וכן משמע בקרא הפיי בעי"ח [בעץ חיים] שער מ"נ [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכריין] דרוש ד' אע"פ [אף על פי] שהרמ"ז [שהרב משה זכות] והמק"מ [והמקדש מלך] פיי בעי"א [באופן אחר].

וכך מוסבר גם באשל אברהם, פרשת חיי שרה; וכך משתמע מפירוש הדברים בעץ חיים, שער מ"ן ומ"ד, דרוש ד', אף שהרמ"ז ומקדש מלך פירשו זאת אחרת.

הקריאה שהובאה כאן, שלפיה נוני ימא הם נשמות דאצילות, היא גם פירושו של אשל אברהם לפרשת חיי שרה, והיא עולה גם מעץ חיים, שער מ"ן ומ"ד. הרמ"ז ומקדש מלך, שני פירושים קלאסיים לזוהר, מפרשים את הקטע אחרת, כפי שיוסבר בהמשך.

וזהו מ"ש פ' בראשית בד"ה הן האדם²⁴ היה כאחד ממנו²⁵ שאדה"ר [שאדם הראשון] היה הגבה למעלה גם מרשב"י [מרבי שמעון בר יוחאי] בערך אחר ממש כו'.

וזהו שכתוב בפרשת בראשית, במאמר המתחיל "הן האדם היה כאחד ממנו": שאדם הראשון היה גבוה אפילו מרבי שמעון בר יוחאי, ובמדרגה אחרת לגמרי.

הדברים מבארים אמירה במאמר קודם על הפסוק "הן האדם היה כאחד ממנו" (בראשית ג, כב): אדם עמד במדרגה אחרת לגמרי, גבוהה אפילו מזו של רבי שמעון בר יוחאי, בעל הזוהר.

כי הרי אפילו הנשמות הגבוהות מאד שמיחוד או"א [אבא ואימא] דאצילות שזהו נשמה דאצילות הוא כערך הבריאה לגבי אצילות ממש נגד נשמת אדה"ר [אדם הראשון] כנ"ל (ועיין בזהר תרומה דקס"ז ע"ב).

שהרי אפילו הנשמות הנעלות ביותר, שמקורן בזיווג אבא ואמא שבאצילות, והן נשמות דאצילות, הן ביחס לנשמת אדם הראשון כערך הבריאה לגבי אצילות עצמה, כפי שהוזכר לעיל. (ועיין בזוהר, תרומה, דף קס"ז ע"ב.)

אפילו הנשמות הנעלות ביותר שבדורנו, נשמות דאצילות שנולדו מזיווג אבא ואמא, הן ביחס לנשמת אדם כערך הבריאה לגבי אצילות. הזוהר בפרשת תרומה (קס"ז ע"ב), המצוטט כאן, מתאר את אדם הראשון כמי שנוצר ונחקק מלמעלה בלי נקבה, בניגוד לכל אדם שנולד אחריו.

וז"ש [וזהו שכתוב] ברבות בראשית פכ"א²⁶ בפ"י הן האדם היה כאחד ממנו כיחידו של עולם²⁷ שנאמר שמע ישראל²⁸ ה' אלקינו ה' אחד.

וזהו שכתוב בבראשית רבה, פרק כ"א, בפירוש "הן האדם היה כאחד ממנו": "כיחידו של עולם, שנאמר: 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'".

המדרש (בראשית רבה כ"א, ה) מפרש "כאחד ממנו" כ"כיחידו של עולם", האחד של קריאת שמע. בלקוטי תורה, פרשת שלח, מסביר אדמו"ר הזקן שכוח החיים של אדם נמשך ישירות משם הוי", בלי השתלשלות של מתווכים.

והנה במ"ש הזהר ועליה אתמר ורדו בדגת הים ובעוף השמים²⁹ ובכל חיה כו' פי' הרמ"ז [הרב משה זכות] לשטתו שהן נר"ן [נפש רוח נשמה] דבי"ע.

והנה, על מה שאומר הזוהר "ועליה אתמר: ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה וגו'", פירש הרמ"ז לשיטתו שמדובר בנפש, רוח ונשמה של בריאה, יצירה ועשיה.

הזוהר מייחס את הפסוק "ורדו בדגת הים, בעוף השמים ובכל חיה" לאדם שהגיע לבחינת "הוי" במילואו". הרמ"ז, בהתאם לשיטתו הכללית, מפרש שהיצורים האלה הם הנפש, הרוח והנשמה של העולמות התחתונים — בריאה, יצירה ועשיה.

אך לפי הנ"ל י"ל [יש לומר] דהיינו נר"ן [נפש רוח נשמה] דאצילות כי דגת הים היינו נוני ימא שהן נשמה דאצילות ממש ועוף הוא מבחי' רוח דאצילות כו'

אבל לפי האמור לעיל אפשר לומר שמדובר בנפש, רוח ונשמה דאצילות: "דגת הים" הם נוני ימא, שהם נשמה דאצילות ממש, ו"עוף" הוא מבחינת הרוח דאצילות וגו'.

אדמו"ר הזקן מציע במקום זאת שמדובר בנפש, רוח ונשמה דאצילות עצמה: "דגת הים" הם נוני ימא, נשמה דאצילות, ו"עוף" הוא הרוח דאצילות. הדבר מתאים למבנה שהזוהר עצמו מציג, שבו מדרגות אלה דאצילות באות מיד לפני "הוי" במילואו".

ואעפ"כ [ואף על פי כן] מאחר שהן בי"ע דאצילות לכן באדה"ר [באדם הראשון] שהיה מאצילות שבאצילות נאמר ורדו בדגת הים כו'

ואף על פי כן, מאחר שהן בריאה, יצירה ועשיה דאצילות, לכן נאמר על אדם הראשון, שהיה מאצילות שבאצילות: "ורדו בדגת הים וגו'".

אף שמדובר במדרגות של אצילות, הן רק הבריאה, היצירה והעשיה שבה. לכן נאמר לאדם, ששורשו באצילות שבאצילות, למשול גם בהן.

דרי"ל [דרוזה לומר] שיוריד וימשיך החיות בבי"ע דאצילות ובבי"ע ממש. כי הוא דייקא בחי' אדם ממש אדמה לעליון³⁰ לפי שהוא מבחי' אצילות כו'.³¹

כלומר, שיוריד וימשיך את החיות בבריאה, יצירה ועשיה דאצילות, וגם בבריאה, יצירה ועשיה ממש. דווקא הוא בחינת אדם ממש, "אדמה לעליון", משום שהוא מבחינת אצילות וגו'.

אדמו"ר הזקן מפרש את "ורדו" מלשון ירידה: תפקידו של אדם היה להוריד ולהמשיך חיות למדרגות התחתונות של אצילות ולעולמות התחתונים עצמם. הוא יכול היה לעשות זאת מפני שהיה אדם ממש, מי ש"אדמה לעליון", ושורשו באצילות.

קטע 2 • 31-5

המ"ה של משה ותפילת השבת

3 וז"ש [וזהו שכתוב] ג"כ גבי משה מ"ה [שם מ"ה] דידך כו' כי משה זכה לחיה שלמעלה מבחי' נשמה דאצילות

וזהו גם [פירוש] הנאמר על משה: "מ"ה שלך" וכו', שכן משה זכה לחיה, שהיא למעלה מבחינת הנשמה של אצילות,

דברי רעיא מהימנא למשה, "מ"ה שלך [היא] תפילת שבת", מתפרשים באותו אופן שבו התפרשה מדרגתו של אדם. משה זכה לחיה, מדרגת הנשמה שלמעלה מהנשמה של אצילות.

והוא גי' מבחי' אצילות שבאצילות לפמ"ש [לפי מה שכתוב] הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' בא בדף מ' שזכה לחיה מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] אריך כו' המושפע לאבא כו'.

וגם זו מבחינת אצילות שבאצילות, על פי מה שכתב הרמ"ז בפרשת בא, בדף מ', שמשה זכה לחיה מפנימיות אריך וכו', המושפעת לאבא וכו'.

גם החיה שייכת לאצילות שבאצילות. הרמ"ז כותב שהחיה של משה באה מפנימיות אריך אנפין, פרצוף של כתר שמעל המוחין, כפי שהיא נמשכת לאבא, פרצוף של חכמה.

4 וזהו ענין מ"ה [שם מ"ה] דמשה וכמשי"ל [וכמה שכתוב לעיל] בביאור ע"פ יונת"י³² דשם מ"ה [שם מ"ה] דאיהו ארח אצילות³³ הוא מבחי' כתר כו'

וזהו ענין המ"ה של משה. וכפי שנכתב לעיל בביאור על הפסוק "יונת"י, שם מ"ה, "שהוא דרך האצילות", הוא מבחינת כתר וכו';

זהו מה שרע"א מהימנא מתכוון אליו בביטוי "המ"ה של משה". כפי שהתבאר במאמר על "יונת"י שבלקוטי תורה, שיר השירים, "שם מ"ה, שהוא דרך האצילות" שבתקוני הזוהר שייך לכתר, שמעל השכל.

ולכן נאמר בו ורדו בדגת הים³⁴ כו' כנ"ל. או יש לומר דקאי על מלאכים דאצילות שנקראים גם כן נוני ימא

ולכן נאמר עליו: "ורדו בדגת הים" וכו', כנזכר לעיל. לחלופין, אפשר לומר ש"דגת הים" מתייחסת למלאכי האצילות, שגם הם נקראים נוני ימא;

זו הסיבה שהפסוק על שליטה בדגת הים נאמר על המ"ה של משה. לחלופין, "דגת הים" כאן עשויה להתייחס למלאכי האצילות, שגם הם נקראים נוני ימא.

ובזה יש לפרש מ"ש בזח"א [בזהר חלק א] דע"א ע"פ ובכל דגי הים בידכם נתנו³⁵ ואפילו נוני ימא.³⁶ דקשה מהו ואפילו.

ועל פי זה אפשר לפרש את הנאמר בזוהר, חלק א, דף ע"א, על הפסוק "ובכל דגי הים בידכם נתנו": "ואפילו נוני ימא". שהרי קשה: מה באה המילה "ואפילו" לומר?

ההבנה השנייה הזאת מיישבת קושי בדברי הזוהר (1:71a) על הברכה לנח ולבניו: "ובכל דגי הים בידכם נתנו" (בראשית ט, ב). הזוהר מוסיף "ואפילו נוני ימא", אך מדוע נאמר "ואפילו"?

דהא דגי הים היינו נוני ימא. א"ו [אלא ודאי] דר"ל [דרוצה לומר] דקאי אפילו נוני ימא העליונים היינו המלאכים כו'

שהרי "דגי הים" הם נוני ימא. אלא הכוונה היא שהדברים מתייחסים אפילו לנוני ימא העליונים, כלומר למלאכים וכו'.

דגי הים בעברית ונוני ימא בארמית פירושם שניהם פשוט "דגי הים", ולכן המילה "ואפילו" מוכרחה להוסיף דבר נעלה יותר. הכוונה לנוני ימא העליונים — המלאכים — שגם הם ניתנו ביד האדם.

אך שייכות בחי' מ"ה [שם מ"ה] דמשה לצלותא דשבת כי מ"ה [שם מ"ה] בחי' ביטול וזהו ענין צלותא דשבת בחי' אצילות כו'

אלא שהקשר בין בחינת המ"ה של משה לתפילת שבת הוא בכך שמ"ה היא בחינת ביטול, וזהו עניינה של תפילת שבת — בחינת אצילות וכו'.

המ"ה של משה קשור לתפילת שבת משום שמ"ה פירושו "מה", ביטוי של התבטלות, כפי שאמרו משה ואהרן: "ונחנו מה". תפילת שבת עולה לבחינת אצילות, עולם של ביטול.

ועמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו³⁷ בענין שבת עילאה בחי' כי בו שבת מכל מלאכתו³⁸ אשר ברא דהיינו למעלה מעלה מבחינת בריאה שבאצילות כו' ע"ש.

ועיינו במה שנכתב על הפסוק "את שבתותי תשמרו" בעניין שבת עילאה, בחינת "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא" — כלומר, למעלה מעלה מבחינת בריאה שבאצילות וכו'; עיינו שם.

אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "את שבתותי תשמרו", העוסק בשבת תחתונה ובשבת עליונה. השבת העליונה היא בחינת "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא" (בראשית ב, ג), והיא עולה אף למעלה מבחינת "בריאה", שפירושה כאן בריאה שבאצילות, כלומר חכמה.

5 והנה מבואר ע"פ יונתי³⁹ בענין ולכי לך שמקור ושרש נש"י [נשמות ישראל] הוא מבחינת מחשבה הקדומה כו' חכמה וכתר עליון כו'

והנה, מבואר על הפסוק "יונתי", בענין "ולכי לך", שמקורן ושורשן של נשמות ישראל הם מבחינת המחשבה הקדומה וכו', חכמה וכתר עליון וכו';

במאמר על "יונתי", על המילים "ולכי לך" (שיר השירים ב, י), מסביר אדמו"ר הזקן שמקורן ושורשן של נשמות ישראל הוא ב"מחשבה הקדומה", בחכמה ובכתר העליון.

רק שזהו בבחי' מקיף ונקי מזלייהו. וע"י התפלה הוא בחי' קומי לך לשרשך ועיקר עלייה זו בשבת.

אלא שזו בחינת מקיף, והיא נקראת "מזלייהו". ועל ידי התפילה ישנה בחינת "קומי לך", אל שורשך; ועיקר העלייה הזאת הוא בשבת.

השורש הזה אינו מתלבש בגוף, אלא נשאר למעלה כאור מקיף, הנקרא מזל הנשמה. זהו מונח תלמודי המציין את מקורו העליון של האדם. באמצעות התפילה הנשמה מקיימת את "קומי לך" ועולה אל שורשה, ועיקר עלייה זו מתרחש בשבת.

קטע 3 • 61-7

משה והתנין הגדול

6 וזהו ענין הנשמה יתירה⁴⁰ כוי ולכן מ"ה [שם מ"ה] דיך צלותא דשבת דאתמר ביה ורדו כוי וכמשי"ש [וכמה

שכתוב שם] שעייז נקרא קדש ישראל⁴¹ כוי ראשית תבואתה שהם מקור ויסוד אפילו לבחי' התורה כוי.

וזהו עניינה של הנשמה היתרה וכוי. ולכן, "מ"ה שלך היא תפילת שבת, שעליה נאמר: 'ורדו וכוי'". וכפי שנכתב שם, מכוח זה נקראים ישראל "ישראל קודש וכוי, ראשית תבואתה", שכן הם המקור והיסוד אפילו לבחינת התורה וכוי.

עליית הנשמה בשבת לשורשה היא ה"נשמה היתרה" שהגמרא (ביצה טז ע"א) אומרת שה' נותן לאדם בערב שבת. לכן מ"ה של משה, בחינת הממשלה, היא "תפילת שבת". כפי שמוסבר במאמר על "יונתי", מכוח שורש זה נקראים ישראל "קודש... ראשית תבואתה" (ירמיהו ב, ג), שכן הנשמות הן המקור והיסוד אפילו לתורה.

ובזה יובן מ"ש בזהר פ' בא דליד ע"א ע"פ בא אל פרעה⁴² כוי לגבי תנינא חדא כוי ומשה דחיל מיניה⁴³ כוי כי

ובכך יובן מה שנאמר בזהר, פרשת בא, דף לד ע"א, על הפסוק "בא אל פרעה וכוי": "אל תנין אחד וכוי", "ומשה פחד ממנו וכוי". כי

הדברים מבארים קטע בזהר (בא, לד ע"א) על "בא אל פרעה" (שמות י, א): ה' הביא את משה, חדר אחר חדר, אל "תנין אדיר אחד", ומשה פחד ממנו. הסיבה לפחדו תתבאר בהמשך.

הנה את זה לעומת זה עשה האלקים שכמו שיש לויתן ונוני ימא בקדושה כן יש ג"כ בצד הטומאה ועיי' נאמר לויתן נחש בריח⁴⁴ כוי וכן נוני ימא וכמ"ש בזהר שם ובפרדס שער כ"ה פ"ה.

הנה, "את זה לעומת זה עשה אלקים": כשם שיש לויתן ונוני ימא בקדושה, כך ישנם גם בצד הטומאה; ועל כך נאמר "לויתן נחש בריח וכוי", וכן נוני ימא, כפי שנכתב בזהר שם ובפרדס, שער כה, פרק ה.

הקדושה והצד שכנגדה נבראו ככוחות מקבילים — "את זה לעומת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד): כשם שיש לויתן ונוני ימא בקדושה, כך הם קיימים גם בצד הטומאה. הפסוק בישעיהו "לויתן נחש בריח" (ישעיהו כז, א) מתייחס למקבילו הבלתי־קדוש, כפי שמבארים הזהר שם ור' משה קורדובירו בספר פרדס רימונים.

אלא דזה לעומת זה היינו הפך ממש כי לויתן ונוני ימא דקדושה הם בתכלית הביטול במקורם בא"ס כ"ה ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר משה ובני ישראל⁴⁵ כפי בשלח משא"כ בלויתן דקליפה כתיב התנים הגדול⁴⁶ כו'

אלא ש"זה לעומת זה" פירושו הפך ממש: הלויתן ונוני ימא שבקדושה בטלים בתכלית במקורם, באין סוף ברוך הוא — ועיין במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "אז ישיר משה ובני ישראל", בפרשת בשלח — ואילו על הלויתן שבקליפה נאמר "התנים הגדול וכו'",

הכוחות המקבילים הם הפכים ממש. הלויתן ונוני ימא שבקדושה בטלים לחלוטין במקורם, אין סוף, ואילו הלויתן שבקליפה הוא פרעה, שעליו נאמר ביחזקאל "התנים הגדול" (יחזקאל כט, ג).

אשר אמר לי יאורי כו' שאדרבה הוא יש ודבר נפרד. וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' יתרו דס"ח ע"ב בענין כהן מדין.⁴⁷

"אשר אמר לי יאורי וכו'", שכן אדרבה, הוא יש ודבר נפרד. ועיין ברמ"ז, פרשת יתרו, דף סח ע"ב, בענין "כהן מדין".

התנין מתפאר: "יאורי ואני עשיתני" — לא זו בלבד שאינו בטל, אלא הוא חש את עצמו כיש וכמציאות נפרדת ועצמאית. אדמו"ר הזקן מפנה גם לרמ"ז על פרשת יתרו, בענין "כהן מדין".

7 והנה במשה כתיב מן המים משיתיהו⁴⁸ כי משה הוא מבית לוי כח"י לויתן דקדושה⁴⁹ וכמ"ש בזהר פ' שמות ד"א סע"ב [סוף עמוד ב] וכמ"ש כמ"א בד"ה וללכן שתי בנות⁵⁰ כו'.

והנה על משה נאמר: "מן המים משיתיהו", שכן משה הוא מבית לוי, כחינת לווייתן דקדושה, וכמו שכתוב בזהר, פרשת שמות, דף י"א סוף ע"ב, וכמו שכתוב במקום אחר, במאמר המתחיל "וללכן שתי בנות" וכו'.

משה נקרא על שם שנמשה "מן המים" (שמות ב, י), והוא היה מבית לוי, שהזוהר (שמות, יא ע"ב) מקשר ללווייתן: הוא השתייך ללווייתן דקדושה, יצור של הים. רבנו הזקן מפנה גם למאמרו במקום אחר על "וללכן שתי בנות" (בראשית כט, טז).

אך נתעלה יותר להיות בבחי' ומדרגת אדם בארץ אצילות דלעילא שע"ז נאמר ורדו בדגת הים⁵¹ כו'.

אולם הוא התעלה עוד יותר, והגיע לדרגת "אדם בדרך האצילות שלמעלה", שעליה נאמר: "ורדו בדגת הים" וכו'.

אולם משה התעלה לדרגה גבוהה יותר, לדרגת "אדם בדרך האצילות שלמעלה", שעליה מחיל הזוהר את הפסוק "ורדו בדגת הים".

אך משה היה עניו מכל האדם⁵² והחזיק א"ע [את עצמו] רק בבחי' עצם מדרגתו דמן המים משיתיהו וע"כ הוה דחיל לבא לפרעה שנק' התנים הגדול.⁵³ מאחר דזה לעומת זה עשה⁵⁴ הוא מלחמה.

אבל משה היה עניו מכל האדם, והחשיב את עצמו רק כבעל דרגתו העצמית, "מן המים משיתיהו"; ולכן פחד לבוא אל פרעה, שנקרא "התנים הגדול". מאחר ש"זה לעומת זה עשה", הייתה זו מלחמה.

אבל משה, שהיה "עניו מכל האדם" (במדבר יב, ג), ראה את עצמו רק בדרגתו העצמית, זה שנמשה "מן המים", לווייתן דקדושה. מאחר שתנין הקליפה עומד בדיוק כנגד דרגה זו, המפגש עם פרעה היה מלחמה בין כוחות מקבילים, ולכן משה פחד.

אבל הקב"ה אמר לו בא אל פרעה⁵⁵ כי משה אתמר ביה ורדו בדגת הים כו' וע' בת"ז [בתיקוני זוהר] ריש תקון ע' [עיינן]:

אבל הקדוש ברוך הוא אמר לו: "בא אל פרעה", שכן על משה נאמר: "ורדו בדגת הים" וכו'. ועיינו בתיקוני זוהר, בראשית תיקון ע'.

לכן ה' אמר לו: "בא אל פרעה", שכן על משה נאמר "ורדו בדגת הים": מכוח דרגתו הגבוהה יכול היה להכניע את התנין. רבנו הזקן מפנה גם לראשית תיקון ע' בתיקוני זוהר.

קטע 4 • 81-10

סעודת הלוייתן

8 והנה עפ"ז [על פי זה] יובן ג"כ ענין סעודת לויתן ושור הבר⁵⁶ דלעתיד. כי הנה גם לפי הרמ"ז [הרב משה זכות] דורדו בדגת הים⁵⁷ כו'

כעת, על פי זה יובן גם ענין סעודת הלווייתן ושור הבר שלעתיד לבוא. שכן גם לפי פירוש הרמ"ז, "ורדו בדגת הים" וכו',

אותו רעיון מסביר את סעודת הלווייתן ושור הבר שלעתיד לבוא, שעליה מדובר בגמרא (Bava Basra 75a) ובמדרש (Vayikra Rabbah 13:3). במאמר הקודם הוסבר שהנשמות של ימינו ירדו אל היצורים האלה ויאכלו על ידם, כלומר, יתעלו באמצעות הצדיקים.

קאי על בי"ע או על המלאכים דאצי"מ לגבי הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד מבחי" סוכ"ע.

מתייחס לבריאה, יצירה ועשיה, או למלאכים שבאצילות, מכל מקום, ביחס לנשמות החדשות שיתגלו לעתיד לבוא מבחינת סוכב כל עלמין,

גם לפי פירוש הרמ"ז, שלפיו "ורדו בדגת הים" מתייחס לעולמות התחתונים, או לחלופין למלאכים שבאצילות, יש להביא בחשבון מדרגה נוספת: הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד לבוא מבחינת סוכב כל עלמין.

י"ל [יש לומר] פי' ורדו בדגת הים כו' דקאי על נשמות עליונות דאצי" הנק' נוני ימא שיצטרכו להתעלות ע"י הנשמות שיתגלו לעתיד וזהו ענין סעודת לויתן כנ"ל.

אפשר לומר שהפירוש של "ורדו בדגת הים" וכו' הוא שהכוונה לנשמות העליונות שבאצילות, הנקראות נוני ימא, שיהיה עליהן להתעלות באמצעות הנשמות שיתגלו לעתיד לבוא. וזהו ענין סעודת הלווייתן, כפי שהוזכר לעיל.

ביחס לאותן נשמות חדשות, אפשר לפרש ש"ורדו בדגת הים" מתייחס לנשמות הנעלות שבאצילות, הנקראות נוני ימא, ושהנשמות החדשות יצטרכו להעלותן. זהו המשמעות הפנימית של סעודת הלווייתן: "דגת הים" של ימינו יאכלו, כלומר, יתעלו באמצעות נשמות העתיד.

9 ואע"ג [ואף על גב] **דאיתא בשע"ק** [בשערי קדושה] **ח"ג** [חלק ג'] **דהנשמות דעכשיו שרשן גם כן מא"ק** [מאדם קדמון] **ע"ש בענין יחידה שהיא מא"ק** [מאדם קדמון] **כו'.**

ואף על פי שנאמר בשערי קדושה, חלק III, שגם שורש נשמות הדור הזה הוא באדם קדמון — עיינו שם בענין היחידה, שמקורה באדם קדמון וכו' —

קושיה: בשערי קדושה, לרבי חיים ויטאל, נאמר שגם נשמות הדור הזה מושרשות באדם קדמון, הדרגה הקדמונית שלמעלה מאצילות, לפחות בבחינת היחידה שלהן. אם כן, לכאורה גם שורש נשמות הדור הזה הוא למעלה מאצילות.

אך הנה מבואר בע"ח [בעץ חיים] **דא"ק** [דאדם קדמון] **נקרא אדם דבריא**^{58, 59, 60, 61} **ועקודים נקרא אדם דיצירה וכללות האצילות נקרא אדם דעשייה.** **שע"ז** נאמר כולם בחכמה עשית.⁶²

אלא שמבואר בעץ חיים שאדם קדמון נקרא אדם דבריא, ועקודים נקרא אדם דיצירה, ואצילות בכללותה נקראת אדם דעשייה; ועל כך נאמר: "כולם בחכמה עשית".

התשובה: עץ חיים מלמד שבמסגרת הכוללת את כל העולמות, אדם קדמון נקרא "אדם דבריא", עולם העקודים נקרא "אדם דיצירה", ואצילות כולה נקראת "אדם דעשייה". הדבר נרמז בפסוק "כולם בחכמה עשית" (תהלים קד, כד): ביחס למה שלמעלה ממנה, גם אצילות נחשבת "עשייה".

10 ובחי אצילות אינו אלא בחי אור א"ס כו'. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ מוצאיהם למסעיהם^{63, 64} **בפי מסעי ולכן לע"ל** [לעתיד לבוא] **שיהיה גילוי אור א"ס הסוכ"ע בחי אצילות העליון**

ובחינת אצילות אינה אלא בחינת אור אין סוף וכו'. ראו גם מה שנכתב על כך בביאור לפסוק "מוצאיהם למסעיהם", בפרשת מסעי. לכן, לעתיד לבוא, כאשר תתגלה אור אין סוף הסובב כל עלמין, בחינת אצילות העליונה,

אם אדם קדמון הוא רק "בריא", הרי ש"אצילות" האמיתית של כל המערכת אינה יכולה להיות אלא אור אין סוף עצמו, המתגלה מן ההעלם (ראו הביאור על "מוצאיהם למסעיהם", במדבר לג, ב). לעתיד לבוא יתגלה אור אין סוף הסובב כל עלמין, וזוהי אותה "אצילות עליונה".

לכן גם נשמות הגבוהות והעצומות דעתה בחי נוני ימא ששרשם מבריא העליון וכמ"ש בת"ז [בתיקוני זוהר] **בסופו**⁶⁵ **אדם דבריא דאיהו ים ואדם דיצירה שור**⁶⁶ **כו'. יתעלו ע"י נשמות החדשות שיתגלו לעתיד בב"א** [במהרה בימינו אמן].

לכן גם הנשמות הגבוהות והעצומות של ימינו, בחינת נוני ימא, ששורשן בבריא העליונה — כפי שנכתב בסוף תיקוני זוהר: "אדם דבריא, שהוא ים, ואדם דיצירה, שור" וכו' — יתעלו באמצעות הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד לבוא, במהרה בימינו אמן.

הנשמות הנעלות ביותר כיום, נוני ימא, מושרשות ב"בריא העליונה", אדם קדמון, שתיקוני זוהר מכנה "ים" — הים שבו חיים אותם "דגים". הן יתעלו באמצעות הנשמות החדשות שמקורן באצילות העליונה, והפסקה מסתיימת בתפילה שהדבר יתרחש במהרה בימינו.

קטע 5 • 111-12

הוי' כאלקים לעתיד לבוא

11 ועיין מענין נשמות החדשות בספר הגלגולים פ"ז [פרק ז']. ועוד יובן ענין גילוי נשמות חדשות שמבחי' סוכ"ע שיתגלו לעי"ל [לעתיד לבוא] ממ"ש בפי' ויצא סדי"ה ושבתי בשלום אל בית אבי^{67, 68} והי' [והיה] הוי' לי לאלקים כו' ע"ש.

ראו על ענין הנשמות החדשות בספר הגלגולים, פרק ז'. עוד יובן ענין גילוי של נשמות חדשות שמקורן בבחינת סובב כל עלמין, אשר יתגלו לעתיד לבוא, מתוך האמור בפרשת ויצא, בסוף המאמר הפותח במילים "ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים" וכו'; ראו שם.

על הנשמות החדשות מופנה הקורא לספר הגלגולים, פרק ז'. גם גילוי מבחינת סובב כל עלמין יובן מסוף המאמר על נדרו של יעקב: "ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים" (בראשית 28:21).

והענין כי שרש הנשמות נמשכים משם הוי' וכמ"ש בד"ה ראה אנכי⁶⁹ נותן⁷⁰ ובד"ה ולא אבה^{71, 72} הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו'

והענין הוא ששורש הנשמות נמשך משם הוי', כפי שנכתב במאמר הפותח במילים "ראה אנכי נותן..." ובמאמר הפותח במילים "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם" וכו';

שורש כל הנשמות נמשך משם הוי', המבטא את ה' שלמעלה מן הזמן ואת מקור התהוות הכול, כפי שמוסבר במאמרים על "ראה אנכי נותן לפניכם" (דברים 11:26) ועל "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם" (דברים 23:6). במאמר האחרון מוסבר שבכל נשמה יהודית יש הארה משם הוי' עצמו.

רק שנמשכו אח"כ ע"י שם אלקים לירד ולהתלבש בגוף (ועיין זח"ג [זהר חלק ג] ר"פ במדבר ומ"ש ע"פ מה טובו).⁷³

אלא שלאחר מכן הן נמשכו באמצעות שם אלקים, כדי לרדת ולהתלבש בגוף. (ראו גם זוהר, חלק ג, בתחילת פרשת במדבר, ואת האמור על הפסוק "מה טובו").

רק לאחר מכן נמשכות הנשמות למטה באמצעות שם אלקים, המבטא את ה' בהעלם ובהגבלה, כדי לרדת ולהתלבש בגוף. אדמו"ר הזקן מפנה לתחילת זוהר על במדבר ולמאמרו על הפסוק "מה טובו אוהליך יעקב" (במדבר 24:5).

אכן לעתיד שאמר יעקב ששם הוי' יהי' [יהיה] רק בבחי' שם אלקים לגבי גילוי עצמות אור אי"ס ב"ה שיתגלה אז. והיינו דכמו שם אלקים הוא מגן ונרתק⁷⁴ שבו ועל ידו נמשך שם הוי'.

אולם לעתיד לבוא אמר יעקב ששם הוי' יהיה רק בבחינת שם אלקים ביחס לגילוי עצמות אור אין סוף ברוך הוא, שיתגלה אז. כלומר, כשם ששם אלקים הוא מגן ונרתק, שבו ועל ידו נמשך שם הוי' —

דברי יעקב "והיה הוי' לי לאלקים" נקראים כנבואה: לעתיד לבוא יהיה שם הוי' עצמו כסוי, בדומה לשם אלקים, ביחס לעצמות אור אין סוף שיתגלה אז. שם אלקים נמשל למגן ולנרתק ("כי שמש ומגן הוי' אלקים", תהילים 84:12): הוא מכסה את אור שם הוי', אך באמצעותו נמשך שם הוי' למטה.

12 וזהו כי הווי הוא האלקים. כך לעתיד יהי [יהיה] הגילוי מעצמות אור א"ס ב"ה ע"י שם הווי שיהיה בבחי' שם אלקים לגבי גילוי ההוא מעצמות אור א"ס כו'

וזהו [פירוש] "כי הווי הוא האלקים": כך יהיה לעתיד לבוא, שהגילוי מעצמות אור אין סוף ברוך הוא יהיה באמצעות שם הווי, שיהיה בבחינת שם אלקים כיחס לאותו גילוי מעצמות אור אין סוף וכו'.

את המילים "כי הווי הוא האלקים" קוראים באותו אופן: כפי שזכרנו אלקים מסתיר ומעביר את הגילוי של הווי, כך לעתיד לבוא יהיה הווי בבחינת "אלקים" – המעטה והצינור לגילוי מעצמות אור אין סוף.

וזהו ענין הנשמות החדשות שיומשכו אז מאור א"ס הסוכ"ע רק שיומשכו ע"י בחי' אלקים דלעתיד שהוא שם הווי כו'

וזהו ענין הנשמות החדשות שיומשכו אז מאור אין סוף הסוכב כל עלמין, אלא שיומשכו באמצעות בחינת אלקים שלעתיד לבוא, שהיא שם הווי וכו'.

זהו מקורן של הנשמות החדשות: הן יימשכו מאור אין סוף הסוכב כל עלמין, באמצעות "אלקים שלעתיד לבוא", שהוא שם הווי. הנשמות של ימינו מושרשות בהווי ומגיעות באמצעות אלקים; הנשמות החדשות יימשכו מעצמות אור אין סוף באמצעות הווי.

ועמ"ש בד"ה אני ה' אלקיכם דפי' ציצית בענין מ"ש שני פעמים כ"א ישראל^{75, 76} יהי [יהיה] שמך בפי' וישלח האי' ע"י המלאך (שם ל"ב כ"ט)

ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "אני ה' אלקיכם", שבפרשת ציצית, בענין הכתוב פעמיים "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל יהיה שמך" בפרשת וישלח: בפעם הראשונה נאמר הדבר באמצעות המלאך (שם לב, כט),

אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "אני ה' אלקיכם" (במדבר טו, מא), החותם את פרשת ציצית שבקריאת שמע, ובו נדונה השאלה מדוע נאמר ליעקב פעמיים ששמו יהיה ישראל. בפעם הראשונה אמר זאת המלאך שנאבק עמו (בראשית לב, כט).

והבי' ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו (שם ל"ה יו"ד) ואפשר לומר שזה נגד ב' בחי' נשמות הנ"ל דעתה ודלעתיד כו' ועיין שם:^{77, 78}

ובפעם השנייה על ידי הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו (שם לה, י). ואפשר לומר שהדבר מקביל לשתי בחינות הנשמות שהוזכרו לעיל, של עכשיו ושל לעתיד לבוא וכו'. ועיינו שם.

בפעם השנייה אמר זאת ה' עצמו, בכבודו (בראשית לה, י). אדמו"ר הזקן מציע ששתי הפעמים שבהן ניתן השם ישראל מקבילות לשני סוגי הנשמות שנידונו כאן: הנשמות של עכשיו והנשמות שלעתיד לבוא.

בעבודה

באמצעות התפילה הנשמה מקיימת את "קום לך" ועולה לשורשה בחכמה ובכתר; עלייה זו מתרחשת בעיקר בשבת, זמן הנשמה היתרה. המאמר קושר זאת למ"ה של משה, למדרגת הביטול שהיא "תפילת השבת".

שאלות לשיחה

1. כיצד ייתכן שאותן נשמות הן "אדם" ביחס למה שמתחתיהן ו"בהמות" ביחס למה שמעליהן?
2. במה שונה פירושו של אדמו"ר הזקן לפסוק "ורדו בדגת הים" מפירושו של הרמ"ז, ומה מוסיף פירוש המילים "ורדו" במשמעות "הורידו"?
3. מדוע פחד משה ללכת אל פרעה, ומדוע בכל זאת אמר לו ה' "בא אל פרעה"?
4. באיזה מובן אדם קדמון הוא רק "בריאה", וכיצד הדבר משיב על הקושיה משערי קדושה?
5. מה פירוש הדבר שלעתיד לבוא הוי' עצמו יהיה "אלקים"?

מקורות והפניות

הערות

ירמיה לא, כו.

”וורעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה”. על פי הגימטרייה, אדמו”ר הזקן מפרש ”אדם” כנשמות דאצילות (מ”ה, 45), ו”בהמה” כנשמות דבריאה (ב”ן, 52).

Jeremiah 31:27 ירמיהו ל”א:כ”ז

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאמְרֵי וְזֶרְעִי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בהמה בגימטריא ב”ן

בלקוטי תורה על ויקרא מופיעה אותה גימטרייה: מלכות כפי שהיא מתלבשת בבריאה היא שם ב”ן, השווה ל”בהמה”, ומדרגה זו היא מקור הקרבתה והעלאתה של הנפש הבהמית. ההערה אומרת שהמקורות לגימטרייה מפורטים שם.

Leviticus 3:2 ויקרא ג:ב

וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קֶרְבֶּנּוֹ וְשָׁחֲטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמָם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

And he shall lay his hand upon the head of his offering, and kill it at the door of the tent of meeting; and Aaron’s sons the priests shall dash the blood against the altar round about

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה”ת

נסמן לעיל ויקרא ג, ב.

אדם מ”ה

הערת קה”ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה”ת

ראה פרדס שער ערכי הכינויים בערכו. ע”ח שער התיקון פ”י. ובכ”מ.

אדם מ”ה

במילון המונחים הקבליים של רבי משה קורדובירו (המוכר בהערת קה”ת), בערך ”אדם” נאמר ש”אדם” סתם הוא חכמה והוא מ”ה — שם בן ארבע אותיות במילוי אלפיי”ן — שסכמו 45. אדמו”ר הזקן מסתמך על כך ומכנה את נשמות דאצילות ”אדם”.

Pardes Rimmonim 23:1:43 פרדס רמונים כ”ג:א:מ”ג

אדם סתם אדם הוא חכמה והוא מ”ה שם בן ד’ במלוי יו”ד ה”א וא”ו ה”א עולה מ”ה והוא חכמה כ”ח מ”ה, כ”פ הרשב”י ע”ה בתקונים. עוד נקרא אדם המלכות והוא אדם התחתון. עוד נקרא כ”ע אדם קדמון. וכן פירש הרשב”י עליו השלום בתיקונים (תקונא ע’ ד”קטז) לית ספירה דלא אתקרי אדם אבל אדם קדמא עלא דכלהו כתר עליון כו. וקראו שם אדם קדמון. ונקרא קדמון להורות כי הוא קדמון לכל האצילות. ואין ספק שלא יקרא כן אלא בהיות בתכלית ההעלם כמו האור קדמון.

עוד נקרא הת”ת אדם בעלותו אל החכמה, ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

פסקה 1

1 ואכלתם אכול

”ואכלתם אכול ושבו והללתם את שם ה’ אלקיכם, אשר עשה עמכם להפליא”. המאמר הקודם מבאר פסוק זה, והמאמר שלפנינו נפתח בביאור נוסף וקצר שלו.

Joel 2:26 יואל ב:כ”ו

וְאָכַלְתֶּם אֹכֹל וְשָׁבַעְתֶּם וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:

And ye shall eat in plenty and be satisfied, and shall praise the name of the L-RD your G-d, that hath dealt wondrously with you; and My people shall never be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 נוני ימא

ההערה מפנה לביאורי הוזהר על פרשת בשלח, כמקום נוסף שבו נדונים ”דגי היס” (נוני ימא).

הערת קה”ת

ראה ג”כ ביאורו”ז בשלח מא, סע”ג.

3 ע”פ ואלה המשפטים

המאמר בתורה אור על ”ואלה המשפטים” (בספריא הטור מתחיל ב”74d, הטור שאחרי ההערה שב”74c) מסביר ”זרע אדם וזרע בהמה” כשתי מדרגות של נשמות: ”זרע אדם” — נשמות האצילות, שיש להן ידיעה עמוקה ומורגשת באלוקות; ו”זרע בהמה” — נשמות הבריאה, היצירה והעשייה. הביאור שמופיע כמה טורים לאחר מכן מביא את הדברים המצוטטים כאן ממש: ”בהמה” עולה ב”ן, נשמות דבריאה; ”אדם” הוא מ”ה, נשמות דאצילות.

הערת קה”ת

תו”א עד, ג ואילך.

4 ואלה המשפטים

מילות הפתיחה של פרשת משפטים: ”ואלה המשפטים”. מילים אלה הן שם המאמר המצוטט כאן בעניין הגימטרייה של אדם ובהמה.

Exodus 21:1 שמות כ”א:א

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשֶׁם לִפְנֵיהֶם:

Now these are the ordinances which thou shalt set before them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 וזרעתי את בית ישראל

”וורעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה”. על פי הגימטרייה, אדמו”ר הזקן מפרש ”אדם” כנשמות דאצילות (מ”ה, 45), ו”בהמה” כנשמות דבריאה (ב”ן, 52).

Jeremiah 31:27 ירמיהו ל”א:כ”ז

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאמְרֵי וְזֶרְעִי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה”ת

ראה אוה"ת בלק ע' תתקסב ואילך.

16 מי מנה כו רובע ישראל

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל". מילים אלה הן שם המאמר המצוטט כאן בעניין ארבע הבחינות שבתוך אצילות עצמה.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותחי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 בביאור ע"פ ועתה יגדל נא

הביאור על "ועתה יגדל נא" מדבר על "הבריאה, היצירה והעשיה שבאצילות" (שם: אבא ואמא הם הבריאה שבה; חסד, גבורה ותפארת הם היצירה שבה; נצח, הוד ויסוד הם העשיה שבה). עליהם מאירים אורות מקיפים ממלכות נעלית יותר, הנעשים "עתיק", כפי שמלכות דאצילות נעשית עתיק דבריא.

הערת קה"ת
לקרית שלח לט, ד.

18 ועתה יגדל נא

תפילתו של משה לאחר חטא המרגלים: "ועתה יגדל נא כוח אדני". היא מציינת את המאמר המצוטט בעניין בינה, ז"א ומלכות, כמדרגות התחתונות בתוך אצילות.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:יז

ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 זכה יתיר יהבין ליה הוי בשלימו כו דאיהו אדם בארץ אצילות דלעילא

בוהר על משפטים נמנות הנשמות שאדם זוכה לקבל ככל שהוא מתקדם: נפש, רוח ונשמה, ואחר כך ה"בת", ה"בן" והנשמה "מצד אבא ואמא" שבאצילות, ולבסוף הוי בשלמות, "אדם בדרך האצילות שלמעלה", שעליו נאמר "ורדו בדגת הים". אדמו"ר הזקן בונה את הפסקה על סולם זה.

Zohar, Mishpatim 2:4-13 ספר זוהר, משפטים ב'ד-י"ג

But if he should acquire still greater merit, the Holy Name TETRAGRAMMATON is granted to him in its fulness-the letters Yod, He, Vau, He, representing Man in the sphere of the supernal Aziluth, and he is said to be "in the likeness of his L-rd", and in him the words, "Have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing" (Gen. 1, 28), are properly fulfilled: for his dominion ... is indeed over all the firmaments and over all the Wheels

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

20 ורדו בדגת הים

ברכת ה' לאדם: "ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה". הזוהר מיישם אותה על האדם שהגיע ל"הוי" בשלמותה.

Genesis 1:28 בראשית א:כ"ח

ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשׁו ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת עליהם:

10 אצילות הוא בחי אדם אדמה לעליון

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Shelah (Shnei Luchos HaBris).

הערת קה"ת
של"ה ג, א. תושב"כ וישב סוף הדרוש צאן יוסף. ובכ"מ. ס' עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב פל"ג. ועוד.

11 אדמה לעליון

"אעלה על במתי עב, אדמה לעליון". אדמו"ר הזקן דורש את המילה "אדם" מהמילה "אדמה": אצילות נקראת "אדם" משום שהיא דומה למקורה שלמעלה.

Isaiah 14:14 ישעיהו י"ד:י"ד

אעלה על־במתי עב אדמה לעליון:

I will ascend above the heights of the clouds; I will be like 'the Most High

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 ויאצל

"ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים". השם אצילות נגזר ממילה זו: מה שנאצל בשאר מאוחד עם מקורו; זו הארה ולא בריאה חדשה.

Numbers 11:25 במדבר י"א:כ"ה

וירד ה' בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על־שבעים איש הזקנים ויהי כנחם עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו:

And the L-RD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יא, כה. וראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות לע' שיא.

13

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". מילים אלה פותחות את המאמר בתורה אור על מגילת אסתר, המצוטט כאן בעניין הקו ותחילת הגילוי בחכמה.

Esther 6:8 אסתר ו':ח

יביאו לבוש מלכות אשר לבש־בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head ;a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 בדיה להבין ההפרש

המאמר בתורה אור מסביר שהרצון העליון, המקיף את כל העולמות (סוכב כל עלמין), אינו נמשך "דרך הקו והחוט" כדי להיעשות עשר ספירות, "שראשיתן בחכמה". לכך מתייחסת ההערה שבסוגריים: הקו מתחיל את הגילוי שממנו נעשית האצילות.

הערת קה"ת

תו"א צב, ג.

15 בביאור ע"פ מי מנה

לעניין הביאור על "מי מנה עפר יעקב", שהטקסט מכנה "מבואר להלן", ההערה מפנה לאור התורה על פרשת בלק.

הערת קה"ת

לאחר החטא אומר ה': "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע". אדמו"ר הזקן מצטט את המאמר על הפסוק הזה כדי להראות את מעלתו הנשגבה של אדם לפני החטא.

Genesis 3:22 בראשית ג:כ"ב

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם:

And the L-RD G-d said: 'Behold, the man is become as one of us, to know good and evil; and now, lest he put forth his hand, and take also of the tree of life, and eat, and live for 'ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 וז"ש ברבות בראשית פכ"א

בהמשך לקוטי תורה, במאמר העוסק בקריאת שמע, מצטט אדמו"ר הזקן את המדרש הזה מילה במילה. הוא מסביר שם שהכוו ששמך לאדם בא ישירות משם הוי", בלי השתלשלות של מתווכים, בניגוד לצבאות השמים.

הערת קה"ת

ראה לקמן שלח מ, ג שמעתיק הלשון.

27 הן האדם היה כאחד ממנו כיחידו של עולם

רבי יהודה בר סימון מפרש "כאחד ממנו" — "כיחידו של עולם, שנאמר: 'שמע ישראל... ה' אחד'". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות עד כמה נשמת אדם הייתה נעלית.

Bereshit Rabbah 21:5 בראשית רבה כ"א:ה'

דרש רבי פפוס: הן האדם היה כאחד ממנו, כאחד ממלאכי השרת. אמר לו ר' עקיבא: דייך פפוס! אמר לו: מה אתה מקיים הן האדם היה כאחד ממנו? אמר לו: שנתן לו המקום לפניו שני דרכים: דרך החיים, ודרך המות, ובירר לו דרך אחרת. רבי יהודה בר סימון אמר: כיחידו של עולם, שנאמר (דברים ו'): שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. רבנן אמרי: כגבריאל, שנאמר (דניאל י'): והנה איש אחד לבוש הבדים, כהדין קמצא, דלבושיה מיניה וביה. ריש לקיש אמר: כיונה. מה זה בורח משליחותו של מקום, שנאמר (יונה ב'): ויקם ...

Rabbi Papus expounded: "Behold, the man has become as one of us" - like one of the ministering angels. Rabbi Akiva said to him: Enough, Papus. He said to him: How then do you explain: "Behold, the man has become as one of us"? He said to him: That the Holy One blessed be He gave him two paths, the path of life and the path of death, and he selected for himself another path. is interpreted as "from him." He ... chose "one" path, by himself. Rabbi Yehuda bar Simon Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

28 שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד

הפסוק הראשון של קריאת שמע, שהמדרש מביא כמקור לביטוי "יחידו של עולם".

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֵלֹהִים ה' הָאֵלֹהִים ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ". הרמ"ז מפרש שהכוונה לנשמות העולמות התחתונים; אדמו"ר הזקן מפרש

25

And G-d blessed them; and G-d said unto them: 'Be fruitful, and multiply, and replenish the earth, and subdue it; and have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing that creepeth upon the 'earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, כח.

21 מלגאו איהו שם מ"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

22 מלגאו איהו שם מ"ה דאיהו ארץ אצילות

בתפילתו של אליהו בהקדמה השנייה לתיקוני זוהר נאמר: "בגווייהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א (שם מ"ה), דאיהו ארץ אצילות". אדמו"ר הזקן מזהה את מ"ה זה עם "אדם בדרך האצילות שלמעלה".

Tikkunei Zohar 17a:18-20 תקוני זוהר י"ז א:י"ח-כ'

כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארץ אצילות. איהו שקי דאילנא בדרועי וענפוי (נ"א ואנפוי). כמ"א דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקי. רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסכות דאשקי לאילנא בההוא נביעו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

23 אצ"י . אדם

ההערה מפנה לאור התורה על פרשת בלק, לדיון מקביל באצילות ככחית "אדם".

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בלק א' תתקפד.

פסקה 2

24 הן האדם ה' כאחד ממנו

לאחר החטא אומר ה': "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע". אדמו"ר הזקן מצטט את המאמר על הפסוק הזה כדי להראות את מעלתו הנשגבה של אדם לפני החטא.

Genesis 3:22 בראשית ג:כ"ב

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם:

And the L-RD G-d said: 'Behold, the man is become as one of us, to know good and evil; and now, lest he put forth his hand, and take also of the tree of life, and eat, and live for 'ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ג, כד.

And G-d blessed them; and G-d said unto them: 'Be fruitful, and multiply, and replenish the earth, and subdue it; and have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing that creepeth upon the earth'.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 ובכל דגי הים בידכם נתנו

דברי ה' לנח ולבניו לאחר המבול: "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל דגי הים, בידכם נתנו".

Genesis 9:2 בראשית ט:ב'

ומוראכם וחתכם יהיה על כל־חית הארץ ועל כל־עוף השמים בכל אשר תרמם האדמה ובכל־דגי הים בידכם נתנו:

And the fear of you and the dread of you shall be upon every beast of the earth, and upon every fowl of the air, and upon all wherewith the ground teemeth, and upon all the fishes of the sea: into your hand are they delivered

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 ובכל דגי הים בידכם נתנו ואפילו נוני ימא

הזוהר על נח מצטט את הפסוק ומוסיף: "ואפילו נוני ימא". מכיוון ששני הביטויים מציינים אותו דבר, אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "אפילו" ככוללת את נוני ימא העליונים, כלומר את המלאכים.

Zohar, Noach 32:249-33:259 ספר הזוהר, נח לייב:רמ"ט-ל"ג:רנ"ט

Hence, now that the world was reinstated in its former position, He bestowed on them His blessing and granted them dominion over all the creatures, as we read: AND UPON ALL THE FISHES OF THE SEA: INTO YOUR HAND ARE THEY DELIVERED; that is, all, even to the fishes of the sea.' R. Hiya said: 'It is written "into your hand were they delivered" (nithanu), i.e. originally, for when the Holy One, blessed be He, created the world, He delivered all in man's hand, as it is ... written, "and have

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

37 ע"פ את שבתותי תשמרו

המאמר מסביר את שתי בחינות השבת שבכל שבת: התחתונה, עלייה מ"כל מלאכתו אשר עשה", והעליונה, "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא" — עלייה אף למעלה מחכמה, הנקראת בריאה. הוא קושר את השבת העליונה להתגלות עצמות אור אין סוף לעתיד לבוא.

הערת קה"ת

לקו"ת בהר מב, ג.

38 כי בו שבת מכל מלאכתו

"כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא ה'". במאמר המצוטט, ביטוי זה מציין את השבת העליונה, שבה מתעלים אפילו מעל בחינת בריאה שבאצילות.

Genesis 2:3 בראשית ב:ג'

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יְמֵם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְקַלְמִלְאָתוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating had made

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ג.

שהכוונה למדרגות אצילות, ושי"ורודו פירושו להמשיך בהן חיות.

Genesis 1:28 בראשית א:כ"ח

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ וּבְכַשֶּׁה וְרָדוּ בְּדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיַּה הָרֹמֶשֶׁת עַל־הָאָרֶץ:

And G-d blessed them; and G-d said unto them: 'Be fruitful, and multiply, and replenish the earth, and subdue it; and have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing that creepeth upon the earth'.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 אדמה לעליון

"אדמה לעליון". אדם הוא אכן אדם, כלומר "מי שדומה" לעליון, מפני שנשמתו היא מאצילות.

Isaiah 14:14 ישעיהו י"ד:י"ד

אֶעֱלֶה עַל־בְּמֹתַי עַב אֲדַמָּה לַעֲלֹיוֹן:

I will ascend above the heights of the clouds; I will be like the Most High

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 הערת קה"ת מפנה ל Zohar, Terumah 77:751-78:761 למילים האלה.

Zohar, Terumah 77:751-78:761 ספר הזוהר, תרומה ע"ז:תשנ"א-ע"ח:תשס"א

4 פסקה

32 הביאור ע"פ יונתי

המאמר על "יונתי בחגי הסלע" מעמיד את זמן הגלות, שבו הנשמה עדיין אינה יכולה להשיב "קומי לך רעיתי", מול זמן הגאולה. בהמשך הוא מפרש את "שם מ"ה שהוא דרך האצילות" שבתקוני הזוהר כאור הכתר, שדרכו נמשכת חיות האצילות מן המאציל.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש כ, ב.

33 דשם מ"ה דאיהו ארח אצילות

תפילתו של אליהו בתיקוני זוהר: "בפנים נמצא הוי" (שם מ"ה), שהיא בחינת אצילות". אדמו"ר הזקן מציב את בחינת מ"ה זו בדרגת כתר.

Tikkunei Zohar 17a:18-20 תקוני זוהר י"ז א:י"ח-כ'

כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח אצילות. איהו שקיו דאילנא בדרועיו וענפוי (נ"א ואנפוי). כמא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

34 ורדו בדגת הים

"ורדו בדגת הים". נאמר על בחינת מ"ה של משה; לפי הפירוש השני, "הדגים" הם המלאכים שבאצילות.

Genesis 1:28 בראשית א:כ"ח

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ וּבְכַשֶּׁה וְרָדוּ בְּדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיַּה הָרֹמֶשֶׁת עַל־הָאָרֶץ:

39 ע"פ יונת

המאמר "יונתי בחגוי הסלע" מסביר שרק הארה מן הנשמה מתלבשת בגוף, ואילו הנשמה בשלמותה נשארת למעלה כאור מקיף, הנקרא בפי חז"ל מזל. אלה הם ישראל ש"עלו במחשבה", ואף מקור התורה. התפילה קושרת את הנשמה לשורשה ול"מזל העליון" שלה, ו"קומי לך" פירושו לעלות אל הנשמה שלמעלה.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יז, א.

40 הנשמה יתירה

ריש לקיש מלמד שה' מעניק לאדם נשמה נוספת (נשמה יתירה) בערב שבת, ונוטל אותה ממנו בצאת השבת. אדמו"ר הזקן מזהה אותה עם עליית הנשמה בשבת אל שורשה.

Beitzah 16a:11-12 ביצה ט"ז א"א-י"ב

אי הכי, לא לענשו גוים עלה? שבת — אודועי אודעיהו, מתן שְכָרָה — לא אודעיהו. ואי בעית אימא: מתן שְכָרָה נמי אודעיהו, נשמה יתירה — לא אודעיהו. דאמר רבי שמעון בן לקיש: נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמזאזי שבת נוטלין אותה הימנו, שְנַאמֵר: "שבת וינפש", כיון ששבת ווי אבדה נפש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ביצה טז, א.

41 קדש ישראל

"ישראל קודש לה', ראשית תבואתו". כפי שמוסבר במאמר על "יונתי", ישראל הם "ראשית" משום ששורש הנשמות הוא המקור גם לתורה.

Jeremiah 2:3 ירמיהו ב' ג'

קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רִאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כְּלֵאכְלִיו יֹאשְׁמוּ רָעָה תְּבֹא אֲלֵיהֶם נֶאֱמַר:

Israel is the L-RD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמיה ב, ג.

42 בא אל פרעה

"ויאמר ה' אל משה: בא אל פרעה", פתיחת פרשת בא. הוזהר שואל מדוע נאמר "בא" ולא "לך".

Exodus 10:1 שמות י' א'

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לְבֹו וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׂתִי אֹתָם אֶלֶף בְּקָרְבוֹ:

And the L-RD said unto Moses: 'Go in unto Pharaoh; for I have hardened his heart, and the heart of his servants, that I might show these My signs in the midst of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 בא אל פרעה כו' לגבי תנינא חדא כו' ומשה דחיל מיניה

הוזהר מסביר שיבא אל פרעה" פירושו שה' הביא את משה, חדר אחר חדר, אל תנין אדיר ועליון, "התנין הגדול"; משה פחד ממנו והתקרב רק אל

"יאוריו", המדרגות התחתונות שלו. אדמו"ר הזקן מסביר את סיבת הפחד הזה.

Zohar, Bo 2:28-3:39 ספר זוהר, בא ב'כ"ח-ג'ל"ט

R. Simeon continued: 'It is now fitting to reveal mysteries connected with that which is above and that which is below. Why is it written here, "Come (bo) unto Pharaoh"? Ought it not rather to have said "go" (lekh)? It is to indicate that the Holy One, blessed be He, guided Moses through a labyrinth right into the abode of a certain supernal mighty dragon—that is to say, Egypt's celestial representative— from whom many lesser dragons emanate. Moses was afraid to approach ... him, because his roots are in supernal regions

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

44 לוינת נחש בריח

"ביום ההוא יפקוד ה'... על לוינת נחש בריח, ועל לוינת נחש עקלתון". אדמו"ר הזקן מפרש שלויינתן זה הוא המקבילה בטומאה ללויינתן שבקדושה.

Isaiah 27:1 ישעיהו כ"ז א'

ביום ההוא יפקוד ה' בְּחִרְבּוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדֹּלָה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיָּתָן נָחֹשׁ בְּרִיחַ וְעַל לְוִיָּתָן נָחֹשׁ עֲקֵלְתוֹן וְהָרַג אֶת־הַתְּנִינִים אֲשֶׁר בַּיָּם:

In that day the L-RD with his sore and great and strong sword will punish leviathan the slant serpent, and leviathan the tortuous serpent; and He will slay the dragon that is in the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה כז, א.

45 אז ישיר משה ובני ישראל

פתיחת שירת הים. הפסוק מציין את המאמר שבפרשת בשלח, המובא בעניין הביטול של לויינתן ונוני ימא שבקדושה.

Exodus 15:1 שמות ט"ו א'

אָז יִשְׁרִי־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי־נָאָה גָּאָה סוֹס וָרֶכֶב וְרָמָה בָּיָם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 התנים הגדול

נבואת יחזקאל על פרעה: "התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, אשר אמר: לי יאורי ואני עשיתיני". אדמו"ר הזקן רואה בדברים אלה את הביטוי להצהרת העצמיות המאיינת את לויינתן שבקליפה.

Ezekiel 29:3 יחזקאל כ"ט ג'

דָּבַר וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' הִנְנִי עֹלֶיךָ פָּרַעַה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם הַתְּנִינִים הַגְּדֹלִים הֶרְבֵּץ בְּתוֹךְ יְאֹרָיו אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְאֲנִי עָשִׂיתִנִּי:

speak, and say: Thus saith the L-rd GOD: Behold, I am against thee, Pharaoh King of Egypt, The great dragon that lieth In the midst of his rivers, That hath said: My river is mine own, And I have made it for myself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל כט, ג.

47 את זלעז"ז עשה האלקים

"את זה לעומת זה עשה האלקים". לכל מדרגה שבקדושה יש מקבילה בטומאה; כאן מדובר בלווייתן ובנוני ימא שבקדושה ובקליפה.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז:י"ד

ביום טובה ה'יה בטוב וביום רעה ראה גם את־זה לעֲמִתָּה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים עַל־דְּבַרְתָּ שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ז, יד.

פסוקה 7

48 מן המים משיתיהו

בת פרעה קוראת לו משה, "כי מן המים משיתיהו". אדמו"ר הזקן קושר זאת לשורשו של משה בלווייתן דקדושה, יצור השוכן בים.

Exodus 2:10 שמות ב:י

וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבֹאֶהוּ לְבֵת־פְּרָעָה וַיְהִי־לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתֶהוּ:

And the child grew, and she brought him unto Pharaoh's daughter, and he became her son. And she called his name 'Moses, and said: 'Because I drew him out of the water

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ב, י.

49 מבית לוי בחי' לוייתן דקדושה

הזוהר על שמות דורש את "איש מבית לוי" כרמז ללווייתן, ומביא את הפסוק "לוייתן זה יצרת לשחק בו" (Psalms 104:26). אדמו"ר הזקן לומד מכך שמשה הוא מהלווייתן דקדושה.

Zohar, Shemot 17:181-18:192 ספר הזוהר, שמות י"ז:קפ"א-י"ח:קצ"ב

The following is an alternative explanation of these verses:AND TOOK TO WIFE A DAUGHTER OF LEVI. This signifies the place which is filled with the brightness of moonlight (Malkuth).1The last three lines of the Hebrew text on this page are not translated.2The first two lines of the Hebrew text on this page are not translated

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

50 וללבן שתי בנות

"וללבן שתי בנות". מילים אלה הן שם המאמר המצוטט במקום אחר בעניין זה.

Genesis 29:16 בראשית כ"ט:ט"ז

וּלְלֵבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לְאֵה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 ורדו בדגת הים

"ורדו בדגת הים". נאמר על בחינת "אדם בדרך האצילות שלמעלה",

שאליה עלה משה.

Genesis 1:28 בראשית א:כ"ח

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹקִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹקִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ וּבְכַשֶּׁה וּרְדוּ בְּדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיַּי הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ:

And G-d blessed them; and G-d said unto them: 'Be fruitful, and multiply, and replenish the earth, and subdue it; and have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing that creepeth upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 עניו מכל האדם

"והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". ענוותנותו היא הסיבה שראה את עצמו רק במדרגתו העצמית.

Numbers 12:3 במדבר י"ב:ג

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִי מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:

Now the man Moses was very meek, above all the men that —.were upon the face of the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יב, ג.

53 התנים הגדול

יחזקאל מכנה את פרעה "התנים הגדול". הוא לוויתן דקליפה, העומד כנגד שורשו של משה.

Ezekiel 29:3 יחזקאל כ"ט:ג

דַּבֵּר וְאָמַרְתָּ כֹה־אָמַר אֲדֹנָי ה' הִנְנִי עֹלֶיךָ פְּרָעָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם הַתְּנִינִים הַגְּדֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יַאֲרֵיו אֲשֶׁר אָמַר לִי יַאֲרִי וְאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי:

speak, and say: Thus saith the L-rd GOD: Behold, I am against thee, Pharaoh King of Egypt, The great dragon that lieth In the midst of his rivers, That hath said: My river is mine own, And I have made it for myself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 דזה לעומת זה עשה

"את זה לעומת זה עשה האלקים". מכיוון ששני הלווייתנים הם מקבילים זה לזה, משה ראה את המפגש כמלחמה.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז:י"ד

ביום טובה ה'יה בטוב וביום רעה ראה גם את־זה לעֲמִתָּה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים עַל־דְּבַרְתָּ שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 בא אל פרעה

"בא אל פרעה". ה' שולח את משה מפני שהוא למעלה מהתנין, בבחינת "אדם".

Exodus 10:1 שמות י:א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פְּרָעָה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לְבֹו וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּתִי אֵלָה בְּקִרְבּוֹ:

And the L-RD said unto Moses: 'Go in unto Pharaoh; for I have hardened his heart, and the heart of his servants, that I might show these My signs in the midst of them

פסוקה 8

56 סעודת לויתן ושור הבר

רבי יוחנן מלמד שבעת יערוך ה' סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן. אדמו"ר הזקן מסביר שסעודה זו היא העלאת הנשמות הנעלות של היום, נוני ימא, על ידי הנשמות החדשות.

Bava Batra 75a בבא בתרא ע"ה א

Vayikra Rabbah 13:3 ויקרא רבה י"ג:ג

הערת קה"ת

ב"ב עה, א. ויק"ר יג, ג.

57 ורדו בדגת הים

"ורדו בדגת הים". כאן הכוונה היא להעלאת נשמות אצילות של היום על ידי הנשמות החדשות.

Genesis 1:28 בראשית א"כ"ח

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ וּכְבֹשֶׁהָ וּרְדוּ בַּדָּגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל-חַיָּה הָרֹמֶשֶׁת עַל-הָאָרֶץ:

And G-d blessed them; and G-d said unto them: 'Be fruitful, and multiply, and replenish the earth, and subdue it; and have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing that creepeth upon the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

58 מבואר בע"ה דא"ק נקרא אדם דבריא

ביאור מאוחר יותר בלקוטי תורה על מסעי פותח באותן מילים: אדם קדמון נקרא אדם דבריא, עקודים אדם דיצירה, אצילות בכללותה אדם דעשיה, ואצילות אינה אלא אור אין סוף. הגהת הסוגריים שם מסבירה מדוע: אם אפילו אדם קדמון נקרא "בריא", הרי ש"אצילות" במסגרת הכוללת יכולה להיות רק אור אין סוף, המתגלה מתוך ההעלם.

הערת קה"ת

שי"א (ענף ד') וש"ב (ענף ב') וראה ש"ג מת"ז (ת"ע) קלג, סע"א. [כ]. וראה בארוכה לקמן פ' מסעי צה, א ובמאמרי אדה"ז על ענינים בתחילתו (וש"נ). אוה"ע על מארז"ל וענינים ע"ז עז ואילך (וש"נ).

59 א"ק נקרא אדם דבריא

עץ חיים (שער 1, ענף 4, כפי שמצוטט בהערת קה"ת) מביא את דברי תיקוני הוזהר על "אדם דבריא" שהוא קדמון לכל הקדומים ומסביר שעשר הספירות שנאצלו לראשונה בקו האור נקראות יחד אדם קדמון. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שאדם קדמון הוא רק ה"בריא" של כל המערכת.

Sefer Etz Chaim 1:5-6 עץ חיים א"ה-ו

... במלכות אחרונה עליה אתמר משארז"ל מה שפשטת ומה ידעת וכו'. אבל הענין הוא כך ומובן במ"ש בענף ד' ענין א"ק וא"ך כל העולמות הם ענפים ומסתעפים ממנו עד שנמצא כי עולם האצילות אינו רק לבוש אל נה"י דא"ק שהם בחי' רגליו לבד וכבר ידעת כי עולם העשיה הוא נגד המלכות [דא"ק] אשר מקומה היה אב"א עם ז"א בתנה"י שלו לבד נמצא כי עולם האצילות אינו [אלא] (אפי') בערך עולם עשיה שהוא מלכות דא"ק נמצא כי כל עסקינו בס"ה בעולם האצילות אפי' בג"ר אינו [רק] (אפי') בחי' עולם עשיה דא"ק ...

60 א"ק נקרא אדם דבריא

עץ חיים (שער 2, ענף 2, כפי שמצוטט בהערת קה"ת) מביא את דברי תיקוני הוזהר על "אדם דבריא", ומוזהר שהספירות הנקראות אצילות אינן הגבוהות ביותר מכל מה שנאצל.

Sefer Etz Chaim 2:2 עץ חיים ב"ב

... הלא אחד מהם הוא בספר התיקונים תי' י"ט דמ"ה וז"ל אי הכי אשתמודע דאית א"ק לכל הקדומים ובתיקון ע' דקל"ב אשכחנא במתני' בסתרא. דסתרינן טמירא דטמירין דאדם דבריא דאיהו א"ק לכל הקדומים דאית אדם וכו' ובתיקון ע' דק"יט וז"ל אמון מופלא רקם וצייר ציורא דהיכלא דא"ק לכל הקדומים דאית אדם ואית אדם וכו' ואל יעלה בדעתך ש"ס הנק' אצילינו י"ס דאצילות הם יותר גבוהים וראשונים במעלה מכל מה שנאצל כי כמה וכמה עולמות לאין קץ קדמו אליהם ולרוב העלמם לא הוזכרו בס"ה אלא ברמז נפלא כאשר עיניך תחונה משרים ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

61 א"ק נקרא אדם דבריא

בתיקון 70 מדבר תיקוני הוזהר על "אדם דבריא" שהוא קדמון לכל הקדומים, שש עץ חיים מזהה עם אדם קדמון.

Tikkunei Zohar 133a:7 תיקוני הוזהר קל"ג א"ז

וּבְרִי אֲשֶׁכְּחָא בְּמַתְנִיתִין, בְּרִזָּא דְשִׁרְטוּטִין וְצִיּוּרִין וְגִזְוִנִין, בְּסִתְרָא דְרִזִּין טְמִירָא דְטְמִירִין, דְּאֵדָם דְּבְרִיאָה דְּאִיהוּ קְדָמוֹן לְכָל קְדוּמִים רְכִיב בְּאֶרֶץ, סְטָא לִימִינָא, וְעֵבִיד שְׁרְטוּטִין, דְּאִינוּן אוֹרְחִין וְשִׁבְלִין דִּימָא דְאוֹרִייתָא, דְּעֵלְיָהוּ אֶתְמַר (שם מג טז) הַנּוֹתָן בֵּינִי דֶרֶךְ וּבְמִים עֲזָה נְתִיבָה, אֵדָם דִּיצִירָה רְכִיב בְּשׁוּר וְסְטָא לְשִׁמְאֵלָא, וְנִטִּיל אֲשָׁא בְּפִימִיָּה

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

62 כולם בחכמה עשיה

"מה רבו מעשיך ה', כולם בחכמה עשיה". המילה "עשיה" רומזת שאפילו אצילות היא "עשיה" ביחס למדרגות שלמעלה ממנה.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד כ"ד

מַה־רְבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־ם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ כְּנִגְנָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

63 כביאור ע"פ מוצאיהם למסעיהם

המאמר מפרש את "מוצאיהם" כמקור נשמות ישראל, הגבוה אף מן ה"מחשבה" שבה עלו, ב"בעל המחשבה, בעל הרצון"; משם נמשך אור המאפשר להן לעלות למלטה, ו"מסעיהם" הם העלייה הזאת.

הערת קה"ת

לקרית מסעי צב, א.

64 מוצאיהם למסעיהם

"ומשה כתב את מוצאיהם למסעיהם". כך מכונה המאמר בפרשת מסעי העוסק במקור הנשמות ובעלייתן.

Numbers 33:2 במדבר ל"ג:ב

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

מוסבר כיצד שם הוי' נמצא בכל יהודי ויהודי.

הערת קה"ת

לקו"ת ראה יח, א.

71 ובד"ה לא אבה ה' אלקיך

המאמר על "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם" מסביר את בלעם כקטגור המחפש את חטאי ישראל, ושם נאמר "הוי' אלקיך" משום שבכל נשמה יהודית יש הארה משם הוי' עצמו ("כי חלק הוי' עמו").

הערת קה"ת

לקו"ת תצא לח, ג.

72 ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם

"ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם, ויהפוך הוי' אלקיך לך את הקללה לברכה". המאמר על פסוק זה מסביר ש"אלקיך" הוא הוי', משום שהארה של הוי' נמצאת בכל נשמה יהודית.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג ו'

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בָּלָעַם וַיַּהֲפֹךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לָךְ אֶת־הַקְּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 מה טובו

ברכתו של בלעם: "מה טובו אהליך יעקב". פסוק זה מציין את המאמר המובא בעניין ירידת הנשמות דרך שם אלקים לתוך גוף.

Numbers 24:5 במדבר כ"ד ה'

מַה־טֹּבוֹ אֶהְיֶה יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֵיךָ יִשְׂרָאֵל:

How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 מגן ונרתק

"כי שמש ומגן הוי' אלקים". שם אלקים הוא ה"מגן" והכיסוי העוטפים את ה"שמש" של הוי' ומאפשרים להמשיכו למטה; דימוי זה מובא במפורש במאמר תורה אור המצוטט כאן.

Psalms 84:12 תהילים פ"ד י"ב

כִּי שֶׁשֶׁשׁ וּמִגָּן ה' אֱלֹהִים הוּא וְקִבּוּד וְתֵן ה' לֹא יִמְנַע־טוֹב לְהִלָּכִים בְּתַמִּים: For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth grace and glory; No good thing will He withhold from them that walk uprightly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

75 כי"א ישראל יהי שמך

המלאך אומר ליעקב: "לא יעקב ייקרא עוד שמך, כי אם ישראל". זהו הראשון מבין שני השמות, שניתן באמצעות המלאך.

Genesis 32:29 בראשית ל"ב כ"ט

וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׁרִית עִם־אֱלֹהִים וְעִם־אֲנָשִׁים וְתוֹכַל:

And he said: 'Thy name shall be called no more Jacob, but Israel; for thou hast striven with G-d and with men, and hast prevailed'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the L-RD; and these are their stages at their goings forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 בתי"ז בסופו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תי"ע (קלג, א). [כ].

66 אדם דבריא דאיהו ים ואדם דיצירה שור

לקראת סוף תיקוני זוהר (תיקון 70), אדם דבריא קשור לנתיבות הים, ואדם דיצירה רוכב על שור. אדמו"ר הזקן מפרש את "הים" כשורשן של הנשמות הנעלות שבימינו, גוני ימא, כבריא העליונה.

Tikkunei Zohar 133a:7 תיקוני זוהר קל"ג א:ז'

וּבְרִי אֲשֶׁכְּחַא בְּמַתְנִיתִין, בְּרִיא דְשְׂרֻטִין וְצִיּוּרִין וְגוֹנִין, בְּסִתְרָא דְרִזִּין טְמִירָא דְטְמִירִין, דְּאֵדָם דְּבְרִיאָה דְאִיהוּ מְדֻמָּן לְכָל קְדוּמִים רְכִיב בְּאֶרְצָה, סָטָא לִימִינָא, וְעֵבִיד שְׂרֻטִין, דְּאִינוּן אוֹרְחִין וְשִׁבְלִין דִּימָא דְאוֹרְקִיתָא, דְּעִלְיָהוּ אֲתָמֶר (שם מג טז) הַגּוֹתֵן בֵּינָם דְּרֶךְ וּבִמִּים עֲזָה נְתִיבָה, אֲדָם דִּיצִירָה רְכִיב בְּשׁוֹר וְסָטָא לְשִׁמְאֵלָא, וְנָטִיל אֲשָׁא בְּפִימִיָה

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

פסוקה 11

67 סדי"ה ושבתי בשלום אל בית אבי

בסוף המאמר שבתורה אור מוסבר ש"ושבתי אל בית אבי" פירושו גילוי התענוג העליון, הנעלה מסדר השתלשלות העולמות, שבו החושך והאור שווים לפני עצמות ה'. ואז "והיה הוי' לי לאלקים": כשם ששם אלקים הוא נרתק המכסה את שם הוי', כך לעתיד לבוא יהיה שם הוי' עצמו כיסוי לגילוי נעלה יותר.

הערת קה"ת

תו"א כא, ד. ראה ד"ה ואכלתם אכול — תשמ"ז. ד"ה תפלה לדוד — תשכ"ז. שלע"ל הרי בחי' הוי' דעכשיו כאלקים יחשב, ויהי צריך להיות הבירור נעלית יותר.

68 ושבתי בשלום אל בית אבי והי הוי' לי לאלקים

נדרו של יעקב בבית אל: "ושבתי בשלום אל בית אבי, והוי' יהיה לי לאלקים". אדמו"ר הזקן קורא זאת כהבטחה שבעתיד יהיה הוי' כאלקים לפני עצמותו הגלויה של אור אין סוף.

Genesis 28:21 בראשית כ"ח כ"א

וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה". פסוק זה מציין את המאמר המסביר כיצד שם הוי' נמצא בכל נשמה יהודית.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א כ"ו

רְאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:

:Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 בדי"ה ראה אנכי נותן

המאמר על "ראה אנכי נותן לפניכם" מסביר שבמתן תורה נמשך שם הוי' בפנימיותה של כל נשמה יהודית, כך שהוי' נעשה "אלקיך"; ובהמשך

76 כ"א ישראל יהי שמך

ה' עצמו אומר ליעקב: "לא ייקרא שמך עוד יעקב, כי אם ישראל יהיה שמך". זהו השם השני, שאדמו"ר הזקן מציע כי הוא מתאים לנשמות שלעתיד לבוא.

Genesis 35:10 בראשית ל"ה:י'

וַיֹּאמֶר־לּוֹ אֱלֹקִים שְׁמֶךָ יַעֲקֹב לֹא־יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל:

And G-d said unto him: 'Thy name is Jacob: thy name shall not be called any more Jacob, but Israel shall be thy name';
and He called his name Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 בד"ה אני ה' אלקיכם

במאמר על "אני ה' אלקיכם" מוסבר שהנשמות קדמו לבריאה, שעלו במחשבתו של ה' שלמעלה מבחינת דיבור, וירדו לגוף ולנפש הבהמית כדי להגיע לעלייה נעלית יותר. המאמר דורש את השם ישראל, שניתן פעמיים — פעם אחת על ידי המלאך ופעם נוספת על ידי ה' בהתגלות — כביטוי לעלייה זו: "לי ראש", להיות "ראש" לה'. לקראת סופו נאמר שלעתיד לבוא יהיה הוי' בבחינת אלקים, משום שיתגלה אור מאין סוף שלמעלה מהוי'; ומוצע שהפעם הראשונה, שבה ניתן השם באמצעות המלאך (Genesis 32:29), היא גילוי הוי', ואילו הפעם השנייה, שבה ניתן השם מפי ה' עצמו (Genesis 35:10), היא מדרגה נעלית יותר.

הערת קה"ת

לקו"ת שלח מח, ב.

78 אני ה' אלקיכם

"אני ה' אלקיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים; אני ה' אלקיכם" — הפסוק האחרון בפרשת ציצית. הוא מזכיר את המאמר המצוטט בעניין שני השמות שניתנו לישראל.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of
'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).
/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/2/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק